

Ontwikkeling van een Smart Regio Limburg 2030

Het doel van s-Lim is om een innovatief kader te scheppen waarin verschillende stakeholders met hun strategische bouwstenen kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van een Smart Regio Limburg 2030. S-Lim zelf doet dit hoofdzakelijk door technologie centraal aan te kopen voor Limburgse steden en gemeenten. Deze schaalvergroting maakt het mogelijk om innovatie op een gestandaardiseerde, efficiënte en goedkopere manier in Limburg te implementeren. Om deze technologieën vervolgens ook slim te maken, worden zowel bestaande als nieuwe technologieën uit verschillende domeinen gekoppeld aan een centrale datahub. Deze koppeling werkt kruisbestuivend door data uit verschillende domeinen op een slimme manier met elkaar te combineren en beschikbaar te stellen voor verschillende stakeholders.

Het doel van s-Lim is om via het aanreiken van strategische bouwstenen bij te dragen aan de ontwikkeling van een Smart Regio Limburg 2030.

Een regio kan je niet slim maken door enkel technologie aan te kopen, ze vervolgens te koppelen en de gecapteerde informatie ter beschikking te stellen van verschillende stakeholders. Technologie is slechts een ondersteunend middel, een bouwsteen, om een smart regio Limburg 2030 vorm te geven. De weg naar zo'n smart regio Limburg 2030 is een volledig proces. Naast s-Lim dienen ook andere stakeholders hun strategische bouwstenen hiervoor aan te reiken. S-Lim speelt in dit proces enkel de mediërende rol die andere stakeholders de toegang verleent tot slimme gegevens en hen hiermee in staat stelt om op data gebaseerde beslissingen te nemen.

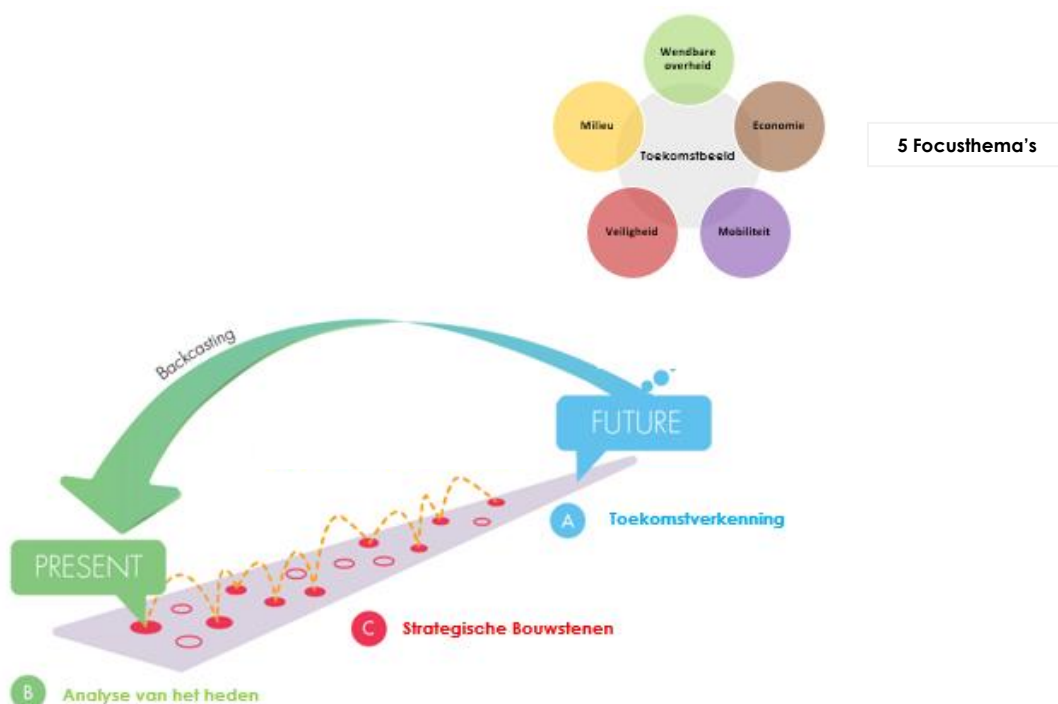
Het belang van het woord 'strategisch' valt in deze context niet te onderschatten. Het is enkel wanneer verschillende partijen, gaande van overheden, private bedrijven en academici uit tal van domeinen en disciplines een gedeeld uitgangspunt vooropstellen, dat elk van deze partijen complementaire initiatieven kunnen nemen. Deze complementaire en liefst synergetische initiatieven kaderen dan in een gemeenschappelijk gedragen strategie die het potentieel heeft om Limburg in 2030 als slimme regio op de kaart te zetten.

Formuleren van een gedeeld uitgangspunt

Om dat gedeelde uitgangspunt te formuleren heeft s-Lim het initiatief genomen om de belangrijkste stakeholders uit de Triple Helix (overheden, academici en industrie) te bevragen en met elkaar in overleg te brengen. S-lim heeft het consultancy bedrijf Tomorrowlab de opdracht gegeven om dit proces te begeleiden. In eerste instantie heeft Tomorrowlab een kader van 5 focusthema's bepaald om vervolgens per thema een specifiek toekomstbeeld te kunnen formuleren.

Om samen aan een kwalitatieve toekomst te werken is het cruciaal dat die toekomstbeelden rekening houden met de huidige en toekomstige behoeftes van verschillende doelgroepen. Bovendien moet er telkens gealigneerd worden met reeds bestaande beleids- en doelstellingskaders. Verder is het van belang om ook technologische en maatschappelijke trends in kaart te brengen om vervolgens tijdig te kunnen anticiperen op hun (on)gewenste effecten.

Door het heden te begrijpen en in te zien welke trends de toekomst zullen vormgeven, kan een kwalitatief en ambitieus uitgangspunt vooropgesteld worden dat gedragen wordt door verschillende stakeholders. Vervolgens kan elke stakeholder vanuit dit uitgangspunt zich de vraag stellen welke strategische bouwstenen hij kan bijdragen. De faciliterende rol van s-Lim in dit proces zal nog verder besproken worden.

Stap A: Toekomstverkenning & Visie

Tomorrowlab is vertrokken van de inbreng van 15 nationale en internationale experts om de trends en behoeftes voor Limburg in de komende 12 jaar te analyseren. Vervolgens hebben in totaal zo'n 84 actoren uit de triple helix meegewerkt in focusgroepen rond 5 thema's: Wendbare Overheid, Economie in de handelskern, Mobiliteit, Veiligheid en Milieu, om dan per thema toekomstbeelden te formuleren. Daar waar reeds doelstellingen en actieplannen werden gedefinieerd door beleidsondersteunende diensten of organisaties werden deze overgenomen als input voor het toekomstbeeld. In deze oefening werd bovendien telkens rekening gehouden met de huidige en toekomstige behoeftes van verschillende stakeholders en de verwachte impact van belangrijke trends en ontwikkelingen.

Stap B: analyse van het heden:

In elk van de 5 bovenstaande focusgroepen hebben de aanwezigen een omgevingsanalyse uitgevoerd, gestructureerd volgens het DESTEP-model, om per thema de huidige context in kaart te brengen. (DESTEP = demografisch, economisch, sociaal, technologisch, environmental & politiek).

Hierbij werd ook rekening gehouden met een enquête die reeds eerder uitgevoerd werd bij de 44 Limburgse gemeenten alsook een voorgaande ronde van focusgroepen specifiek gericht op prioriteiten op korte termijn. Resultaten gaven duidelijk inzicht in de noden en behoeftes van gemeenten. Bovendien werd duidelijk aangegeven op welke beleidsdomeinen actief moet worden ingezet. Daarnaast werd ook naar het innovatievermogen van lokale overheden gepeild om in de toekomst interactioneel leren tussen sterke en zwakkere gemeenten te stimuleren.

Stap C: Strategische bouwstenen:

Door input uit enquêtes, experten-interviews en focusgroepen met de triple helix participanten te analyseren, heeft Tomorrowlab voor elk van de 5 thema's actuele contextanalyses en toekomstvisies kunnen formuleren. Deze toekomstvisies kunnen binnen elk thema als gemeenschappelijk uitgangspunt gehanteerd worden door lokale overheden, private ondernemingen en onderzoeksinstituten.

Wat s-Lim betreft zullen deze gedeelde toekomstvisies haar in eerste instantie toelaten om prioriteiten te stellen in het aanbod dat ze wil uitwerken voor de Limburgse gemeenten. Deze prioriteiten, in de vorm van concrete initiatieven, zullen vervolgens in een roadmap worden vastgelegd.

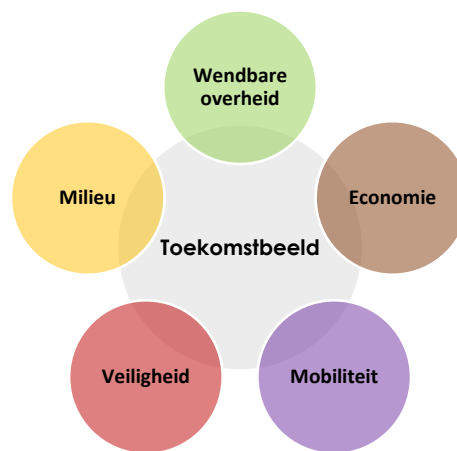
De 's' van s-Lim staat naast 'smart', maar ook voor 'samenwerking', wat het belang van goede communicatie met de betrokken stakeholders onderstreept.

Door per focusthema deze toekomstbeelden te communiceren aan de Limburgse gemeenten beschikken die gemeenten eveneens over dit richtinggevend kader. Bovendien kunnen lokale gemeenten deze toekomstbeelden ook verder communiceren naar bedrijven en organisaties waarvan ze in het bestuur zetelen of waarvan ze aandeelhouder zijn. Op die manier worden zowel lokale besturen als hun lokale stakeholders in staat gesteld om strategische bouwstenen aan een Smart Regio Limburg 2030 bij te dragen. Zo kan er bijvoorbeeld strategisch nagedacht worden

over hun eigen beleidskeuzes (investeringen, technische oplossingen ed.) en over de samenwerking met bepaalde partijen. Voor onderzoekinstellingen en industrie kunnen deze toekomstbeelden eveneens een nuttige houvast zijn om de relevantie van onderzoek of de opportuniteiten van productontwikkelingen te toetsen.

Het is belangrijk te onderstrepen dat deze toekomstbeelden enkel een kader creëren waaraan elke beleidsmaker, ondernemer of onderzoeker zijn maatregelen en beslissingen kan toetsen. Hoewel s-Lim zelf haar aanbod naar de gemeenten toe uitwerkt in functie van deze toekomstbeelden, blijft elke gemeente autonoom in haar beslissing om al dan niet in te gaan op het aanbod van s-Lim. Ze dient immers ook rekening te houden met lokale omstandigheden en het beleid dat op bovenlokaal niveau werd uitgewerkt.

In de volgende sectie zullen de 5 toekomstvisies kort worden toegelicht.

Wendbare Overheid

Smart regio Limburg als een performant netwerk van slimme gemeenten

Het takenpakket van de gemeenten zal in de toekomst nog toenemen waardoor zij verplicht zullen zijn om steeds meer te doen met minder middelen. Een Smart gemeente zal daarom een sterk gedigitaliseerde back-office moeten hebben die haar operationele efficiëntie verhoogt. Op die manier vermindert de administratieve last en komt er voor medewerkers meer tijd vrij om in direct contact te staan met de burger. Ook de dienstverlening van gemeenten naar de burger toe zal in een slimme regio steeds meer gedigitaliseerd worden en 24/7 beschikbaar zijn. In een Smart Regio Limburg zal iedereen dus toegang hebben tot eenvoudige, tijdige en correcte dienstverlening, die door de gemeenten zoveel mogelijk digitaal georganiseerd wordt.

Gemeenten zullen in de toekomst steeds meer gebruik maken van slimme technologieën. Door technologische toepassingen en data met elkaar te koppelen zullen zij steeds meer in staat zijn om als netwerkorganisaties samen te werken en kennis uit te wisselen. Daarnaast zullen beslissingen van verschillende departementen binnen eenzelfde gemeente steeds beter op elkaar afgestemd kunnen worden. In een Smart Regio Limburg werken de gemeenten dus samen als netwerkorganisaties en maken zij komaf met interne verkokering om te komen tot een geïntegreerd en gealigneerd beleid.

Door sterk in te zetten op samenwerking en slimme technologie zullen gemeenten in staat zijn een evidence-informed beleid te voeren dat steunt op kwalitatieve en betrouwbare data. Overheden zullen op basis van data in staat zijn om efficiënt te reageren en te anticiperen op situaties die zich (kunnen) voordoen. Daarnaast zullen overheden over de juiste tools beschikken om hun burgers te consulteren en met hen interactief te communiceren. Burgerparticipatie is in een Smart Regio Limburg dan ook een core competentie van een wendbare overheid en vormt tevens een belangrijke bron van input voor het beleid.

S-lim kan lokale overheden in dit proces ondersteunen door een aanbod uit te werken voor het digitaliseren en optimaliseren van de back-office. Op die manier kan de onderlinge compatibiliteit bovendien gegarandeerd worden, wat samenwerking binnen en tussen gemeentelijke diensten faciliteert. **Daarnaast werkt s-Lim vandaag al aan een project om de gemeenschappelijke componenten van stadsapps centraal aan te besteden en vervolgens beschikbaar te stellen aan de Limburgse gemeenten.** Ook op vlak van burgerparticipatie wordt er momenteel gekeken naar wat er gedaan kan worden om **participatie te verhogen bij bevolkingsgroepen met digitale armoede.**

Economie in de handelskern

De Limburgse gemeentekernen worden een vruchtbare bodem voor lokale ondernemers.

De aantrekkelijkheid van Limburgse gemeentekernen voor ondernemers en stadsklanten zal in de toekomst steeds meer onder druk komen te staan indien er niet geanticipeerd wordt op belangrijke sociaal-economische trends en ontwikkelingen. Een stijgende mobiliteit zal namelijk een verdere toename van congestie met zich meebrengen en zet de bereikbaarheid van gemeentekernen onder druk. Daarnaast wordt er momenteel onvoldoende ingezet op een handelsvestigingsbeleid dat een verweven aanbod van multifunctionele activiteiten in de gemeentekernen stimuleert. Lokale ondernemers zullen hun huidige online en offline aanbod kritisch moeten evalueren, willen zij rekening houden met veranderende consumptiepatronen gelinkt aan sociaal-demografische transitie. Ten slotte staat de verdere opkomst van e-commerce in schril contrast met het tempo waarin de digitale vaardigheden en middelen van lokale ondernemers evolueren.

In een Smart Regio Limburg zal innovatieve samenwerking tussen lokale overheden en lokale ondernemers centraal staan om proactief te kunnen reageren op een veranderende context. Door slimme technologieën en gegevens te gebruiken kan de toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van de gemeentekern sterk verhoogd worden. Zo kunnen overheden hun mobiliteits- en handelsvestigingsbeleid bijvoorbeeld optimaliseren op basis van verkeers- en passantenstromen. Door deze niet-persoonsgebonden informatie vervolgens ook met handelaren te delen verkrijgen zij meer inzicht in het gedrag van de stadsklanten en wordt het mogelijk om aan gerichte marketing te doen. Deze publiek-private samenwerking zal cruciaal zijn om van de Limburgse gemeentekernen een economisch vruchtbare bodem te maken met een toegankelijk en verweven aanbod van on- en offline producten en diensten.

Concreet kan s-Lim een ondersteunende rol spelen door niet-persoonsgebonden informatie te delen met lokale overheden om hen een beter zicht te bieden op het gedrag van hun stadsklanten. Informatie uit camera's, tellussen en andere meetsystemen kunnen bijvoorbeeld gevisualiseerd worden in heatmaps. Lokale overheden kunnen op hun beurt autonoom beslissen in welke mate zij deze informatie als input voor hun beleid gebruiken, of ontsluiten aan lokale handelaren.

Economie - toerisme:

Toerisme vertegenwoordigt een belangrijk aandeel in de totale gecreëerde toegevoegde waarde in de Limburgse economie.

Om het marktaandeel van Limburg in de toekomst te verzekeren is het van belang om trends en belangrijke ontwikkelingen in het toerisme in kaart te brengen. In het licht van demografische transitie zal het aandeel van ouderen in de maatschappij verder toenemen. Hoewel het huidige aanbod van de toeristische sector in Limburg vandaag al sterk gealigneerd is met de behoeften van dit marktsegment, dient men echter steeds te anticiperen op veranderende consumptiepatronen ten gevolge van digitalisering. Bovendien is Limburg als vakantiebestemming vandaag vaak onvoldoende aantrekkelijk voor jongere generaties waaronder generatie Y en Z die een grotendeels digitale customer journey verwachten.

Toerisme in een Smart Regio Limburg 2030 anticipeert op de veranderende behoeften en consumptiepatronen van verschillende marktsegmenten. Naast het uitbreiden van het marktaandeel binnen de huidige markt (Vlaams en Nederlands), wordt er ook actief ingezet op het vergroten van de marktgrootte an sich. Bovendien denken ondernemers in de toeristische sector actief na over het afstemmen van hun aanbod om in te spelen op de toename van Aziatische toeristen, door onder meer een meertalig aanbod te voorzien. Om deze verandering te bewerkstelligen zal een professionalisering van lokale ondernemers moeten plaatsvinden aangezien zij vandaag vaak te weinig inzicht hebben in de herkomst en consumptiepatronen van hun bezoekers. In dat kader werken lokale overheden, kennisinstellingen en private partijen in een Smart Regio Limburg nauw samen om technologische innovatie binnen toerisme te verhogen, en de drempel tot digitale tools voor lokale ondernemers te verlagen. In dit proces kan s-Lim een faciliterende rol spelen door bijvoorbeeld data aan te leveren wat betreft mobiliteits- en passantenstromen van toeristen. Daarnaast kunnen ook initiatieven in andere domeinen zoals mobiliteit, een ondersteunende rol spelen in het verhogen van de beleving van toeristen door bijvoorbeeld een veiliger fietsroutenetwerk te creëren.

Mobiliteit

Duurzame mobiliteit op maat voor iedereen.

Het mobiliteitsvraagstuk omvat een complexe set van interagerende factoren die de bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid van onze samenleving onder druk zetten. Om op dit vraagstuk een antwoord te bieden, dient er in eerste instantie nauwkeurig gekeken te worden naar belangrijke factoren die mobiliteit vandaag beïnvloeden. Daarnaast dient men ook rekening te houden met de trends en ontwikkelingen die een belangrijke rol zullen spelen in het mobiliteitslandschap van morgen.

We leven in een groeiende samenleving, waarin een toenemende vraag naar mobiliteit het huidige verkeersnet steeds verder onder druk zet. Samen met de bevolkingstoename vinden er echter ook demografische transitie plaats, waarbij voor een groter aandeel van bepaalde doelgroepen met specifieke behoeftes - zoals ouderen en zorgbehoevenden - een adequaat mobiliteitsaanbod moet voorzien worden. Mobiliteitsbehoeftes vertalen zich vandaag meestal concreet in het gebruik van één specifieke verkeersmodus om aan die verplaatsingsbehoefte te voldoen. De wagen maakt vandaag gemiddeld 75% uit van het type verplaatsingen. Inefficiënte invulling van het aantal inzittenden per wagen in combinatie met klassieke verbrandingsmotoren zetten de bereikbaarheid en leefbaarheid van onze maatschappij sterk onder druk. Alternatieve vervoersmodi, waaronder het openbaar vervoer, zijn vandaag onvoldoende geïntegreerd en gebruiksvriendelijk om het monopolie van de wagen als primaire verkeersmodus in het hoofd van de consument te doorbreken. Er is nood aan een naadloos geïntegreerd platform van verschillende verkeersmodi die de gebruiker in staat stellen om zich op een efficiënte, betaalbare en betrouwbare manier te verplaatsen. Bovendien wordt er vandaag onvoldoende rekening gehouden met specifieke behoeftes van bepaalde doelgroepen zoals ouderen of zorgbehoevenden om te kunnen spreken van inclusieve mobiliteit. Naast demografische transitie zal de toename van e-commerce en het goederentransport het wegennet steeds verder onder druk zetten.

Om de modale shift, van de wagen naar alternatieve vervoersmodi, te stimuleren, zal een naadloos geïntegreerd aanbod van alternatieve vervoersmodi moeten worden aangeboden waarbij de gebruiker beroep kan doen op mobiliteit as a service. In de toekomst zal ook het aantal voertuigen aangedreven door de klassieke verbrandingsmotor sterk afnemen, in het voordeel van voornamelijk elektrische voertuigen. Ook wat deze trend betreft dient men het ecosysteem zodanig in te richten om dit te ondersteunen. De laadinfrastructuur voor elektrische wagens en fietsen is vandaag bijvoorbeeld onvoldoende uitgebouwd, wat een inhaalbeweging noodzakelijk zal maken indien men de mobiliteit in Limburg wil vergroenen. Het installeren van een ecosysteem rond mobiliteit zal een belangrijke katalysator zijn in het bepalen van een mobiliteitslandschap dat veilig, toegankelijk en leefbaar is voor alle doelgroepen. Zo'n ondersteunende context zet actief in op het realiseren van een fysieke en digitale infrastructuur. Een kwalitatieve infrastructuur vormt namelijk de basisvoorwaarde zodat een mix van publiek-private spelers een kwalitatief dienstenaanbod op maat kunnen uitwerken. **In dit proces kan s-Lim bijdragen aan de ontwikkeling van een digitale infrastructuur die relevante data capteert om mobiliteit te optimaliseren.**

Veiligheid

Een veilige en leefbare regio waarin de burger centraal staat.

Het is moeilijk om veiligheid als domein af te bakenen omdat veiligheid binnen praktisch alle domeinen, waaronder mobiliteit, economie of milieu, een belangrijke basisvoorwaarde is voor hun adequate functioneren. Veiligheid als een gepercipieerde vanzelfsprekendheid is een cruciale kernvoorwaarde voor de effectieve en normale werking van die andere domeinen, die op hun beurt basispijlers van onze maatschappij vormen. Wanneer burgers, ondernemers, politici en andere stakeholders niet langer gebukt gaan onder het installeren van een algemeen veiligheidsgevoel, ontstaat er de ruimte om zich te richten tot het bevredigen van hoger liggende noden en behoeften die de maatschappelijke welvaart en welzijn verhogen.

Het garanderen van een integraal veiligheidsgevoel vergt een continue inspanning en samenwerking tussen verschillende overheden en veiligheidsdiensten. In dat opzicht dient er niet enkel rekening gehouden te worden met factoren die veiligheid vandaag onder druk zetten, maar moet men ook anticiperen op sociaal, economische, technologische en maatschappelijke ontwikkelingen in de toekomst. Het belang van digitale veiligheid zal in de toekomst enkel toenemen naarmate de operationele werking van beleidsdomeinen en kritische infrastructuren steeds verder gedigitaliseerd zal worden. In een Smart Regio Limburg zullen de competenties wat betreft het bewaken van de digitale veiligheid evenredig moeten groeien met technologische innovaties om een integraal veiligheidsgevoel te garanderen.

Een Smart Regio Limburg is een geïntegreerde en slimme regio die een actieve rol speelt als kennis- en expertise centrum waar de overheid in samenwerking met kennisinstellingen en private partijen een actieve rol speelt in de ontwikkeling van kennis en toepassingen rond veiligheid. Een belangrijke rol van de overheid bestaat eruit om de ideale condities te scheppen voor co-creatie en innovatie met triple helix actoren. Een flexibel en duurzaam wetgevend kader is hierin cruciaal om deze samenwerking te stimuleren. Binnen dit kader kunnen verschillende veiligheidsdiensten, kennisinstellingen en private ondernemingen vervolgens hun strategische bouwsteen bijdragen aan een veilige Smart Regio Limburg 2030. Kennisinstellingen kunnen in dit opzicht inzetten op de voorziening van relevante opleidingen in combinatie met toegepast onderzoek om expertise te ontwikkelen. Een nauwe samenwerking met private bedrijven en veiligheidsdiensten maakt het vervolgens mogelijk om deze expertise in praktische innovaties te vertalen. Wat de private sector betreft dienen zij actief te participeren in het vertalen van deze expertise door het organiseren van pilots en de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten. De continue betrokkenheid van verschillende veiligheidsdiensten in dit proces is cruciaal om een Smart Regio Limburg vorm te geven waar de ontwikkeling van kennis en expertise rond veiligheid terug kan vloeien naar de actieve diensten in dit domein.

S-Lim kan in dit proces een ondersteunende rol spelen in de voorziening van relevante technologie en data die nodig zijn bij het ontwikkelen van kennis en het opzetten van proefprojecten rond veiligheid.

Milieu

Smart Regio Limburg wordt de duurzaamste regio van Vlaanderen.

Een belangrijke voorwaarde voor het waarmaken van die ambities ligt in de beschikbaarheid van betrouwbare en accurate real-time data. In een Smart Regio Limburg beschikken alle gemeenten over effectieve feedback over verkeer, fijnstof, CO₂, energie verbruik en dergelijke. In dit opzicht zal een eerste stap eruit bestaan om accurate meetapparatuur te installeren, waarvan de resultaten vervolgens weergegeven kunnen worden in overzichtelijke dashboards. Op die manier wordt het voor overheden, private ondernemingen en burgers mogelijk om de impact van hun gedragingen waar te nemen, en deze vervolgens positief bij te sturen. Overheden kunnen op die manier accuraat bijhouden in welke mate men moet bijsturen in het behalen van de Convenant of Mayors. Wat private ondernemingen betreft zou een gelijkaardig doelstellingskader opgezet kunnen worden om ook hen ertoe te brengen actief in te zetten op de vergroening van de Smart Regio Limburg. Onderzoek wijst uit dat het communiceren van feedback over individueel energie verbruik een sterk positieve invloed heeft op het gedrag van de consument. Overheden spelen in deze ontsluiting van informatie een belangrijke rol en kunnen de burger daarnaast nudgen (subtiel aansporen) om meer rekening te houden met ecologische factoren.

S-Lim kan in dit proces een belangrijke rol vervullen in de voorziening van relevante data door technologie aan te besteden die belangrijke ecologische parameters in kaart brengt zoals CO₂, verkeersstromen of energieverbruik op lokaal niveau.

Investeringen in het domein van mobiliteit, zoals het aanbesteden van slimme camera's kunnen op die manier ook toegevoegde waarde creëren in andere domeinen zoals milieu of veiligheid. **Dit toont aan hoe s-lim een faciliterende rol kan spelen in een breed facet van domeinen door zorgvuldig te kiezen welke strategische bouwstenen het meeste toegevoegde waarde creëren door ondersteuning te bieden aan initiatieven van andere stakeholders.**